Europaparlamentet
2024-2029

ANTAGNA TEXTER

P10_TA(2025)0343

Genomförande av villkorlighetsordningen för rättsstaten

Europaparlamentets resolution av den 18 december 2025 om genomförandet av villkorlighetsordningen för rättsstaten (2025/2061(INI))

Europaparlamentet utfärdar denna resolution

– med beaktande av fördraget om Europeiska unionen (*EU-fördraget*), särskilt artiklarna 2, 4.3 och 7,

– med beaktande av fördraget om Europeiska unionens funktionssätt (*EUF-fördraget*),

– med beaktande av Europeiska unionens stadga om de grundläggande rättigheterna (*stadgan*),

– med beaktande av den europeiska konventionen om de mänskliga rättigheterna samt protokollen till denna,

– med beaktande av Europaparlamentets och rådets förordning (EU, Euratom) 2020/2092 av den 16 december 2020 om en generell villkorlighetsordning för skydd av unionsbudgeten[1] (*villkorlighetsförordningen*) och kommissionens meddelande av den 18 mars 2022 *Riktlinjer för tillämpningen av förordning (EU, Euratom) 2020/2092 om en generell villkorlighetsordning för skydd av unionsbudgeten*[2] (*2022 års riktlinjer*),

– med beaktande av Europaparlamentets och rådets förordning (EU) 2021/241 av den 12 februari 2021 om inrättande av faciliteten för återhämtning och resiliens[3] (*RRF-förordningen*),

– med beaktande av Europaparlamentets och rådets förordning (EU) 2021/1060 av den 24 juni 2021 om fastställande av gemensamma

---

1 EUT L 433 I, 22.12.2020, s. 1, ELI: http://data.europa.eu/eli/reg/2020/2092/oj.
2 EUT C 123, 18.3.2022, s. 12.
3 EUT L 57, 18.2.2021, s. 17, ELI: http://data.europa.eu/eli/reg/2021/241/oj.

bestämmelser för Europeiska regionala utvecklingsfonden, Europeiska socialfonden+, Sammanhållningsfonden, Fonden för en rättvis omställning och Europeiska havs-, fiskeri- och vattenbruksfonden samt finansiella regler för dessa fonder och för Asyl- migrations- och integrationsfonden, Fonden för inre säkerhet samt instrumentet för ekonomiskt stöd för gränsförvaltning och viseringspolitik[4] (*förordningen om gemensamma bestämmelser*),

– med beaktande av Europaparlamentets och rådets förordning (EU, Euratom) 2024/2509 av den 23 september 2024 om finansiella regler för unionens allmänna budget[5] (*budgetförordningen*),

– med beaktande av rådets genomförandebeslut (EU) 2022/2506 av den 15 december 2022 om åtgärder för skydd av unionsbudgeten mot överträdelser av rättsstatens principer i Ungern[6],

– med beaktande av kommissionens meddelande av den 12 januari 2024 om tillämpningen av Europaparlamentets och rådets förordning (EU, Euratom) 2020/2092 av den 16 december 2020 om en generell villkorlighetsordning för skydd av unionsbudgeten (COM(2024)0017),

– med beaktande av sin resolution av den 18 juni 2025 om kommissionens rapport om rättsstatsprincipen 2024 [7],

– med beaktande av parlamentets resolution av den 7 maj 2025 om en uppdaterad långtidsbudget för unionen i en värld i förändring[8],

– med beaktande av sin resolution av den 17 januari 2024 om den planerade upplösningen av centrala strukturer för korruptionsbekämpning i Slovakien och konsekvenserna av detta för rättsstatens principer[9],

– med beaktande av sin resolution av den 24 november 2022 om bedömning av Ungerns efterlevnad av de rättsstatliga villkoren enligt villkorlighetsförordningen och läget beträffande Ungerns återhämtnings- och resiliensplan[10],

---

4 EUT L 231, 30.6.2021, s. 159, ELI: http://data.europa.eu/eli/reg/2021/1060/oj.
5 EUT L, 2024/2509, 26.9.2024, ELI: http://data.europa.eu/eli/reg/2024/2509/oj.
6 EUT L 325, 20.12.2022, s. 94, ELI: http://data.europa.eu/eli/dec_impl/2022/2506/oj.
7 Antagna texter, P10_TA(2025)0129.
8 Antagna texter, P10_TA(2025)0090.
9 EUT C, C/2024/5712, 17.10.2024, ELI: http://data.europa.eu/eli/C/2024/5712/oj.
10 EUT C 167, 11.5.2023, s. 74.

– med beaktande av sin resolution av den 8 mars 2022 om det krympande utrymmet för det civila samhället i Europa[11],

– med beaktande av sin resolution av den 8 juli 2021 om utarbetande av riktlinjer för tillämpningen av den generella villkorlighetsordningen för skydd av unionsbudgeten[12],

– med beaktande av Europeiska revisionsrätten särskilda rapport 03/2024 av den 22 februari 2024 *Rättsstatsprincipen i EU – En förbättrad ram för att skydda EU:s ekonomiska intressen, men risker kvarstår*,

– med beaktande av Europeiska unionens domstols domar av den 16 februari 2022 i mål C-156/21, *Ungern mot Europaparlamentet och Europeiska unionens råd*[13] och C-157/21, *Polen mot Europaparlamentet och Europeiska unionens råd*[14],

– med beaktande av kommissionens beslut av den 13 december 2023 avseende omprövning, på kommissionens initiativ, av uppfyllandet av villkoren i artikel 4 i förordning (EU, Euratom) 2020/2092 efter rådets genomförandebeslut (EU) 2022/2506 av den 15 december 2022 om Ungern (C(2023)8999),

– med beaktande av kommissionens beslut av den 16 december 2024 i enlighet med artikel 7.2 i Europaparlamentets och rådets förordning (EU, Euratom) 2020/2092 av den 16 december 2020 om en generell villkorlighetsordning för skydd av unionsbudgeten, om en skriftlig anmälan från Ungern med avseende på artikel 2.2 i rådets genomförandebeslut (EU) 2022/2506 av den 15 december 2022 (C(2024)9140),

– med beaktande av kommissionens årliga rapporter om rättsstatsprincipen,

– med beaktande av observationerna vid budgetkontrollutskottets undersökningsuppdrag i Ungern den 15–17 maj 2023 och i Slovakien den 26–28 maj 2025,

---

11 EUT C 347, 9.9.2022, s. 2.
12 EUT C 99, 1.3.2022, s. 146.
13 Domstolens dom av den 16 februari 2022, *Ungern mot Europaparlamentet och Europeiska unionens råd*, C-156/21, ECLI:EU:C:2022:97.
14 Domstolens dom av den 16 februari 2022, *Polen mot Europaparlamentet och Europeiska unionens råd*, C-157/21, ECLI:EU:C:2022:98.

– med beaktande av Europeiska regionkommitténs yttrande av den 2 april 2025 *Det lokala och regionala perspektivet i genomförandet av rättsstatsprincipen i Europeiska unionen*[15],

– med beaktande av Europeiska ekonomiska och sociala kommitténs yttrande av den 30 april 2025 *Rättsstatens ekonomiska dimension*,

– med beaktande av rapporten om genomförandet av förordningen om villkorlighet, som offentliggjordes av generaldirektoratet för parlamentarisk utredning och analys i juli 2025[16],

– med beaktande av den studie som begärts av budgetutskottet *The tools for protecting the EU budget from breaches of the rule of law: the Conditionality Regulation in context*[17],

– med beaktande av artikel 55 i arbetsordningen,

– med beaktande av den gemensamma behandlingen av ärendet i budgetutskottet och budgetkontrollutskottet, i enlighet med artikel 59 i arbetsordningen,

– med beaktande av yttrandet från utskottet för medborgerliga fri- och rättigheter samt rättsliga och inrikes frågor,

– med beaktande av betänkandet från budgetutskottet och budgetkontrollutskottet (A10-0240/2025), och av följande skäl:

A. Enligt artikel 2 i EU-fördraget ska EU bygga på värdena respekt för människans värdighet, frihet, demokrati, jämlikhet, rättsstaten och respekt för de mänskliga rättigheterna, inklusive rättigheter för personer som tillhör minoriteter. Dessa värden återspeglas i de grundläggande rättigheter som anges i stadgan, såsom jämställdhet mellan kvinnor och män, icke-diskriminering och rätten till kollektivförhandlingar och kollektiva åtgärder, i enlighet med EU:s lagstiftning och nationella lagar och praxis, och som är förankrade i internationella människorättsfördrag. Respekten för dessa gemensamma värden utgör grunden för de rättigheter som de som lever i EU åtnjuter. Det civila samhällets organisationer och andra berörda parter spelar en viktig roll för att främja rättsstatsprincipen på fältet.

---

15 EUT C, C/2025/3169, 20.6.2025, ELI: http://data.europa.eu/eli/C/2025/3169/oj.

16 Europaparlamentet: Generaldirektoratet för parlamentarisk utredning och analys, *Rule of Law Conditionality Regulation – European Implementation Assessment*, Europaparlamentet, 2025, https://data.europa.eu/doi/10.2861/0161872.

17 Rubio, E. et al., *The tools for protecting the EU budget from breaches of the rule of law: the Conditionality Regulation in context*, Europaparlamentet, generaldirektoratet för intern politik, utredningsavdelningen för budgetfrågor, april 2023.

B. EU-domstolen har i olika domar fastställt att alla EU-fonder och EU-program och all EU-finansiering är ett uttryck för principen om solidaritet mellan medlemsstaterna och måste bygga på ömsesidigt förtroende, vilket förutsätter respekt för värdena i artikel 2 i EU-fördraget, för stadgan och för principen om lojalt samarbete i artikel 4.3 i EU-fördraget. Domstolen har dessutom bekräftat det klara sambandet mellan respekten för rättsstatsprincipen och ett effektivt genomförande av EU:s budget, i enlighet med principerna om sund ekonomisk förvaltning och skyddet av EU:s ekonomiska intressen.

C. Alla uppenbara risker för att en viss medlemsstat allvarligt bryter mot rättsstatsprincipen kan påverka EU-medborgarnas grundläggande rättigheter i alla medlemsstater, förtroendet, solidariteten och ett lojalt samarbete mellan medlemsstaterna och viktiga EU-resultat, såsom den fria rörligheten för personer, den inre marknadens funktion och mediernas oberoende.

D. Villkorlighetsförordningen ger EU befogenhet att i god tid vidta proportionella finansiella åtgärder för att skydda sina ekonomiska intressen när överträdelser av rättsstatsprincipen i en medlemsstat påverkar, eller allvarligt riskerar att påverka, en sund ekonomisk förvaltning av EU:s budget. Förordningen antogs som en del av paketet om den fleråriga budgetramen 2021–2027, efter långa och svåra förhandlingar mellan medlagstiftarna, särskilt på grund av försök från vissa medlemsstater att koppla förhandlingarna om den fleråriga budgetramen till förhandlingarna om villkorlighetsmekanismen för rättsstatsprincipen. Den har varit bindande för alla medlemsstater sedan den trädde i kraft den 1 januari 2021.

E. Villkorlighetsförordningen kompletterar andra instrument som skyddar EU:s budget mot risker till följd av överträdelser av rättsstatsprincipen.

F. Enligt villkorlighetsförordningen ska kommissionen övervaka rättsstatsprincipen i alla medlemsstater, men åtgärder har hittills föreslagits och antagits enligt förordningen endast i fråga om Ungern. Ytterligare information har begärts från Polen.

G. Det är viktigt att skydda de legitima intressena hos slutmottagare och mottagare av EU-medel. Medlemsstater som berörs av ett beslut enligt villkorlighetsförordningen är skyldiga att rapportera om sin efterlevnad av de skyldigheter de har gentemot slutmottagare och bidragsmottagare.

H. Kommissionen har utfärdat riktlinjer för att förtydliga tillämpningen av villkorlighetsförordningen. Parlamentet ansåg att texten i förordningen var tydlig och att den inte krävde någon ytterligare tolkning för att kunna tillämpas.

I. Kommissionen är enligt lag skyldig att informera parlamentet om alla sina anmälningar till en medlemsstat i vilken den anser att överträdelser av rättsstatens principer kan förekomma och om eventuella åtgärder som föreslås, antas och upphävs i enlighet med villkorlighetsförordningen.

J. Kommissionen utfärdade i januari 2024 en rapport i enlighet med artikel 9 i villkorlighetsförordningen för att utvärdera tillämpningen av lagstiftningen. Kommissionens analys av det enda befintliga fallet bekräftade effektiviteten hos de skyddsåtgärder som antagits och deras potential att gå framåt, men kommissionen fann att det var för tidigt att dra definitiva slutsatser och att mer omfattande fallpraxis skulle göra det möjligt att bättre identifiera möjliga förbättringar.

K. I december 2024, för första gången, gick budgetåtaganden som hade hållits inne på grund av tillämpningen av villkorlighetsförordningen slutgiltigt förlorade för den berörda medlemsstaten, i enlighet med artikel 7.3 i förordningen, eftersom medlemsstaten inte hade åtgärdat de brister som ursprungligen konstaterades inom den fastställda tidsfristen.

L. Den 16 juli 2025 offentliggjorde kommissionen sitt förslag till flerårig budgetram för 2028–2034[18]. Det finns ett tydligt samspel mellan de rättsstatsaspekter som ingår i förslaget till nationella och regionala partnerskapsplaner[19] och villkorlighetsmekanismen.

M. Syftet med detta betänkande är att granska genomförandet av villkorlighetsförordningen liksom samspelet med andra EU-instrument, i enlighet med parlamentets roll enligt förordningen, genom att peka på fördelarna och bristerna med dess tillämpning och genom att utfärda rekommendationer för dess framtida genomförande.

Införande av villkorlighetsordningen och det rättsliga sammanhanget

1. Europaparlamentet påminner om att rättsstatsprincipen är ett av EU:s grundläggande värden och att respekten för rättsstatsprincipen är en nödvändig förutsättning för en sund ekonomisk förvaltning och en effektiv användning av EU-medel. Parlamentet betonar att detta

---

18 Kommissionens meddelande av den 16 juli 2025 *En dynamisk EU-budget för framtidens prioriteringar – Flerårig budgetram 2028-2034* (COM(2025)0570).

19 Kommissionens förslag av den 16 juli 2025 till Europaparlamentets och rådets förordning om inrättande av Europeiska fonden för ekonomisk, social och territoriell sammanhållning, jordbruk och landsbygd, fiske och sjöfart, välstånd och säkerhet för perioden 2028–2034 och om ändring av förordning (EU) 2023/955 och förordning (EU, Euratom) 2024/2509 (COM(2025)0565)).

är avgörande för att skydda medborgarnas förtroende för EU och för att säkerställa att EU-medel ger konkreta fördelar i alla medlemsstater.

2. Europaparlamentet betonar att antagandet av villkorlighetsförordningen 2020 utgör en grundpelare för skyddet av EU:s budget mot risker till följd av överträdelser av rättsstatsprincipen, och den ska tillämpas på hela budgeten och möjliggör en kumulativ tillämpning av olika åtgärder. Parlamentet betonar att tillämpningen av villkorlighetsförordningen bör respektera proportionalitetsprincipen. Parlamentet understryker att förordningen inte har någon tidsram och gäller därför för nuvarande och framtida finansieringsinstrument i EU:s budget. Parlamentet noterar dock att dess praktiska genomförande fortfarande är otillräckligt och kräver konkreta förbättringar för att säkerställa dess fulla effektivitet.

3. Europaparlamentet välkomnar EU-domstolens bekräftelse av att respekten för de värden som fastställs i artikel 2 i EU-fördraget är en ständig skyldighet för alla medlemsstater och en förutsättning för att alla rättigheter och fördelar som följer av EU-medlemskapet ska kunna åtnjutas, inbegripet tillgången till EU-medel. Parlamentet uppmanar kommissionen att fullt ut verkställa tillämplig lagstiftning som återspeglar domstolens bekräftelse och att framhäva denna punkt i all relevant kommunikation.

4. Europaparlamentet betonar att villkorlighetsförordningen och alla andra tillgängliga åtgärder för att skydda EU:s budget mot överträdelser av rättsstatsprincipen inte får betraktas som substitut för de fördragsbaserade mekanismerna för att skydda de värden som fastställs i artikel 2 i EU-fördraget. Parlamentet påminner om att upphävande av rösträtten enligt artikel 7.2 i EU-fördraget fortfarande är ett alternativ vid ihållande och allvarliga överträdelser av rättsstatsprincipen. Parlamentet noterar att medborgarna har svårt att förstå varför medlemsstater som ständigt bryter mot rättsstatsprincipen fortsätter att ha rösträtt, vilket riskerar att leda till en förlust av förtroendet för EU:s värden och beslutsprocesser.

5. Europaparlamentet påminner om att kommissionens verktygslåda för rättsstatsprincipen har utvecklats avsevärt under det senaste årtiondet, med flera instrument för att skydda rättsstatsprincipen, däribland den årliga rapporten om rättsstatsprincipen som omfattar alla 27 medlemsstater, det övergripande nödvändiga villkoret för tillämpningen och genomförandet av stadgan enligt förordningen om gemensamma bestämmelser och de så kallade superdelmålen för rättsstatsprincipen enligt faciliteten för återhämtning och resiliens (RRF).

6. Europaparlamentet betonar att villkorlighetsordningen är av budgetkaraktär, eftersom den syftar till att skydda en sund

ekonomisk förvaltning av EU:s medel och ekonomiska intressen, och att den endast är tillämplig när en överträdelse av rättsstatsprincipen påverkar eller allvarligt riskerar att påverka EU:s budget. Parlamentet betonar att den skiljer sig från förfarandet i artikel 7 i EU-fördraget, som straffar allvarliga och ihållande kränkningar av de värderingar som anges i artikel 2 i EU-fördraget oavsett eventuella budgetkonsekvenser.

7. Europaparlamentet understryker att överträdelseförfaranden enligt artikel 258 i EUF-fördraget och artikel 6 i budgetförordningen fortfarande är kompletterande verktyg för systematiska överträdelser av de värden som fastställs i artikel 2 i EU-fördraget.

8. Europaparlamentet lovordar EU-domstolens domar av den 16 februari 2022 i målen C-156/21 och C-157/21, som i sin helhet avvisade Ungerns och Polens åtgärder för att ogiltigförklara villkorlighetsförordningen och entydigt bekräftade giltigheten, den rättsliga grunden och förordningens förenlighet med fördraget samt EU:s befogenheter i fråga om rättsstatsprincipen i medlemsstaterna.

9. Europaparlamentet påminner om att villkorlighetsförordningen inte innehåller någon definition av ”rättsstatsprincipen” och att den inte på ett uttömmande sätt definierar situationer som utgör överträdelser av rättsstatsprincipen eller behandlar bakslag för rättsstatsprincipen. Parlamentet uppmärksammar på att regler för tillgång till medel fastställs i särskild lagstiftning och på EU-domstolens slutsats att begreppet har utvecklats tillräckligt i rättspraxis och medlemsstaternas konstitutionella traditioner, vilket begränsar kommissionens utrymme för skönsmässig bedömning i förbindelse med sina bedömningar. Parlamentet avvisar därför alla påståenden om rättsosäkerhet. Parlamentet uppmanar kommissionen att systematiskt inkludera begränsningar av det medborgerliga utrymmet och angrepp på dess aktörer liksom angrepp på mediepluralism som riskindikatorer som är direkt relevanta för skyddet av EU:s budget och ekonomiska intressen.

Tillämpning av villkorlighetsförordningen och identifierade problem

Tillämpningsområde och genomförandesteg

10. Europaparlamentet påminner om att villkorlighetsförordningen är tillämplig på varje medlemsstat, eftersom kommissionen, för alla medlemsstater, bedömer om villkoren för antagande av åtgärder enligt artikel 4 är uppfyllda.

11. Europaparlamentet noterar att det förfarande som föregår antagandet av åtgärder omfattar flera steg, däribland en skriftlig anmälan från kommissionen till den berörda medlemsstaten, ett informationsutbyte, eventuella åtaganden från den berörda

medlemsstaten att vidta korrigerande åtgärder för att rätta till situationen, synpunkter från medlemsstaten och, vid behov, ett förslag från kommissionen om åtgärder som rådet beslutar om med kvalificerad majoritet inom strikta tidsfrister.

12. Europaparlamentet noterar de ytterligare förtydliganden om processen som kommissionen lämnade i 2022 års riktlinjer om villkorlighetsförordningen och översynen av dess praktiska tillämpning i kommissionens tillämpningsrapport för 2024. Parlamentet beklagar dock att riktlinjerna antogs över ett år efter förordningens ikraftträdande och att detta i praktiken bidrog till förseningar i tillämpningen.

13. Europaparlamentet beklagar att kommissionen efter ikraftträdandet av villkorlighetsförordningen den 1 januari 2021 inte omedelbart aktiverade artikel 6.1 som reaktion på pågående allvarliga överträdelser av rättsstatsprincipen i vissa medlemsstater, vilket utgjorde en allvarlig risk för EU:s ekonomiska intressen. Parlamentet betonar att parlamentet i oktober 2021, efter upprepade uppmaningar till kommissionen att vidta åtgärder, väckte talan mot kommissionen vid EU-domstolen i enlighet med artikel 265 i EUF-fördraget på grund av dess underlåtenhet att vidta åtgärder och tillämpa förordningen. Parlamentet betonar att snabba åtgärder från kommissionens sida, baserade på tydliga interna tidsplaner, är avgörande för att skydda EU:s budget.

Rapportering av överträdelser av rättsstatsprincipen enligt villkorlighetsförordningen

14. Europaparlamentet konstaterar att potentiella överträdelser av rättsstatsprincipen kommer till kommissionens kännedom genom ett brett underlag, bland annat rapporter från Europeiska byrån för bedrägeribekämpning (Olaf), Europeiska åklagarmyndigheten (Eppo) samt revisionsrätten och parlamentet, liksom inlagor från civilsamhällesorganisationer, företag och visselblåsare. Parlamentet betonar vikten av att kommissionen ger tydliga förklaringar till hur sådana underlag beaktas i dess beslut. Parlamentet kräver lämplig finansiering för organ såsom Eppo, Olaf, Europol och Europeiska unionens byrå för straffrättsligt samarbete (Eurojust), för att de effektivt ska kunna utreda överträdelser av rättsstatsprincipen som påverkar EU:s ekonomiska intressen.

15. Europaparlamentet beklagar djupt bristen på transparens när det gäller kommissionens bedömningar som inte leder till förslag till åtgärder eller som leder till valet av ett annat instrument. Parlamentet betonar behovet av att undvika politiskt motiverade eller ogrundade påståenden.

16. Europaparlamentet konstaterar att endast ett mycket begränsat antal aktörer hittills har använt kommissionens standardformulär för

klagomål, som är en bilaga till 2022 års riktlinjer. Parlamentet rekommenderar att kommissionen godtar klagomål i alla skriftliga former. Parlamentet kräver dessutom inrättandet av en konfidentiell och användarvänlig rapporteringsportal, som skyddar visselblåsares identitet och garanterar skydd för dem mot repressalier och otillbörlig uppsägning, och där berörda parter kan anmäla bristande efterlevnad, så att snabba åtgärder kan vidtas. Parlamentet betonar att sådana verktyg måste vara tillgängliga och transparenta, finnas på flera språk och skapa tilltro bland berörda parter för att maximera deras effektivitet och säkerställa att de underlag som tas emot beaktas fullt ut.

17. Europaparlamentet beklagar att endast två formella anmälningar har skickats och att åtgärder har beslutats i ett enda fall enligt villkorlighetsförordningen, trots upprepade oroande slutsatser i kommissionens årliga rapporter om rättsstatsprincipen, liksom Olafs slutsatser, som offentliggjorts i kommissionens årsrapporter om skyddet av EU:s ekonomiska intressen, samt slutsatser från Eppo, som pekar på budgetrisker i flera medlemsstater. Parlamentet understryker att denna klyfta mellan resultat och verkställighet undergräver förordningens trovärdighet och försvagar dess förebyggande funktion när det gäller att skydda EU:s ekonomiska intressen. Parlamentet påminner om revisionsrättens varning att beslut om att blockera eller frigöra medel, som kräver kvalificerad majoritet i rådet, ofta är sammanflätade med orelaterade förhandlingar på hög nivå som kräver enhällighet. Parlamentet understryker att beslut måste baseras på tekniska och rättsliga slutsatser och inte kan bli föremål för förhandlingar under hot om att blockera beslut som kräver enhällighet i rådet.

Bedömning och aktivering av villkorlighetsmekanismen

18. Europaparlamentet betonar att villkorlighetsförordningen måste tillämpas konsekvent i alla medlemsstater. Parlamentet uppmanar kommissionen och, i förekommande fall, rådet att agera snabbt och fullständigt transparent om det har fastställts ett samband mellan överträdelser av rättsstatens principer eller allvarliga risker för det och risker för EU:s budget och den berörda medlemsstaten inte vidtar åtgärder för att hantera situationen omedelbart på ett effektivt och hållbart sätt. Parlamentet insisterar på att utdragna informella dialoger inte får ersätta beslutsamma åtgärder och att politiskt dödläge eller utpressning, som används för att hindra unionens beslutsfattande, måste förkastas med kraft.

19. Europaparlamentet upprepar att rättsstatsprincipen under inga omständigheter får ses som en bricka i förhandlingarna. Parlamentet betonar att verktyget inte får användas som en sista utväg, utan att villkorlighetsförordningen också tillåter partiellt innehåll i ett tidigt skede, särskilt när det har konstaterats överträdelser av rättsstatsprincipen som allvarligt skulle kunna påverka EU:s budget.

Parlamentet uppmanar i detta avseende kommissionen att fullt ut och i god tid utnyttja instrumentet.

20. Europaparlamentet betonar att kommissionens bedömningar måste vara opartiska och rättvisa, ta hänsyn till alla tillgängliga fakta och respektera principerna om objektivitet, icke-diskriminering och jämlikhet mellan medlemsstaterna inför fördragen. Parlamentet understryker att valet och omfattningen av budgetskyddsåtgärder måste respektera proportionalitetsprincipen i artikel 5 i villkorlighetsförordningen, med beaktande av överträdelsens allvar, varaktighet och återkommande karaktär, den berörda medlemsstatens samarbete och den konkreta ekonomiska risken samt inverkan på slutmottagare och legitima bidragsmottagare, särskilt mindre sådana. Parlamentet uppmanar bestämt kommissionen att offentliggöra den kvantitativa riskpoängmetod som den redan tillämpar internt, i enlighet med revisionsrättens rekommendationer.

21. Europaparlamentet betonar att kommissionen som fördragens väktare måste handla med fullständig opartiskhet, oberoende av de nationella regeringarnas politiska inriktning, och på ett rättvist sätt bestraffa alla överträdelser av rättsstatsprincipen som utgör en risk för EU:s budget och värden, i syfte att undvika en uppfattning om selektivt fokus på vissa medlemsstater. Parlamentet erinrar om att endast ett sådant opartiskt upprätthållande av bestämmelserna kan bevara villkorlighetsordningens trovärdighet och legitimitet.

22. Europaparlamentet inser att vissa aspekter av villkorlighetsförordningen, särskilt kravet att påvisa en tillräckligt direkt koppling mellan överträdelser av rättsstatsprincipen och en allvarlig risk för negativa konsekvenser för EU:s budget, gör det svårt att aktivera mekanismen. Parlamentet betonar samtidigt att sådana krav inte bör användas som motivering för att inte aktivera mekanismen.

Bakslag och upphävning av korrigerande åtgärder

23. Europaparlamentet noterar att rådet har beslutat att hålla inne 55 % av budgetåtagandena för tre operativa program inom ramen för sammanhållningspolitiken för Ungern och att förbjuda kommissionen att ingå nya rättsliga åtaganden med allmännyttiga truster och enheter som underhålls av dessa vad gäller EU-medel som genomförs under direkt eller indirekt förvaltning. Parlamentet pekar på den rättsliga analysen[20] som visar att den systemiska och

---

[20] Sheppele, K. L. et al., *Freezing all EU funds to Hungary: A legal analysis of why a 100 % suspension is “proportionate” and “appropriate” under Regulation 2020/2092 on a general regime of conditionality for the protection of the Union budget*, studie som begärts av Daniel Freund, ledamot i Verts/ALE-gruppen, maj 2022.

ihållande karaktären när det gäller överträdelser av rättsstatsprincipen från den ungerska regeringens sida bör leda till att en betydligt högre andel EU-medel hålls inne, i syfte att skydda EU:s budget i enlighet med proportionalitetsprincipen. Parlamentet noterar att villkorlighetsförordningen inte fastställer några gränser för hur stor andel av åtagandena som får hållas inne, och anser att upp till 100 % av finansieringen skulle kunna hållas inne. Parlamentet noterar att kommissionen, sedan åtgärder antogs i december 2022, har omprövat de identifierade överträdelserna och den aktuella situationen vad gäller de korrigerande åtgärderna både i december 2023 och i december 2024 efter en anmälan från den ungerska regeringen om korrigering av överträdelser avseende allmännyttiga truster. Parlamentet betonar att kommissionen i båda sina bedömningar drog slutsatsen att de nödvändiga kraven inte hade uppfyllts. Parlamentet noterar att kommissionens bedömningar inte inkluderade ytterligare överträdelser av rättsstatsprincipen, eller allvarliga risker för sådana, som påverkar eller riskerar att påverka EU:s ekonomiska intressen. Parlamentet uppmanar kommissionen att brådskande ompröva och åtgärda bakslag när det gäller rättsstaten, särskilt vad gäller rättsväsendets oberoende, genom att föreslå ytterligare åtgärder eller uppdatera befintliga åtgärder.

24. Europaparlamentet betonar att EU-medel som har hållits inne enligt villkorlighetsförordningen endast får frigöras när den situation som hade lett till antagandet av åtgärder har korrigerats i sin helhet, med full hänsyn till all utveckling som skett av landets situation mellan tidpunkten då det ursprungliga beslutet om åtgärder fattades och tidpunkten då det beslutades att häva åtgärderna. Parlamentet ställer sig bakom revisionsrättens varning om att villkorlighetsordningen inte får bli en ren formalitet, där en medlemsstat bara uppfyller krav rent formellt, utan måste åtföljas av verkliga förbättringar i landet. Parlamentet uppmanar kommissionen att bekräfta att efterlevnaden av rättsstatsprincipen uppnås i praktiken på ett sätt som kan bekräftas med objektiva riktmärken och kontroller på plats och att rapportera om detta innan den lägger fram förslag om att häva åtgärder som vidtagits. Parlamentet anser att kommissionen också bör genomföra efterhandsrevisioner för att förhindra bakslag efter det att åtgärderna har upphävts.

25. Europaparlamentet påminner om att parlamentet redan i juni 2023 varnade för riskerna med att korrigerande åtgärder återkallas när de finansiella sanktionerna upphävs[21], en eventualitet som inte uttryckligen omfattas av vare sig villkorsförordningen eller 2022 års riktlinjer. Parlamentet betonar att revisionsrätten också har

---

21 Europaparlamentets resolution av den 1 juni 2023 om åsidosättanden av rättsstatsprincipen och de grundläggande rättigheterna i Ungern – frysning av EU-medel (EUT C, C/2023/1223, 21.12.2023, ELI: http://data.europa.eu/eli/C/2023/1223/oj).

identifierat denna risk. Parlamentet uppmanar kommissionen att omedelbart hålla inne igen och, i förekommande fall, återkräva EU-medel om de korrigerande åtgärderna senare återkallas. Parlamentet förväntar sig att omedelbart underrättas om sådana åtgärder.

26. Europaparlamentet betonar att när åtgärderna väl har hävts bör ett fullständigt genomförande av programmen, inbegripet åtaganden och utbetalning av medel, snabbt återupptas. Parlamentet framhåller betydelsen av att kommissionen samarbetar nära med de nationella myndigheterna för att förhindra eftersläpningar.

Kopplingar mellan villkorlighetsordningen och andra instrument i verktygslådan för rättsstatsprincipen

27. Europaparlamentet påminner om att villkorlighetsförordningen uttryckligen kompletterar befintliga budgetskyddsverktyg och ska tillämpas ”när andra förfaranden som fastställs i unionslagstiftningen inte skulle göra det möjligt att skydda unionens budget mer effektivt”. Parlamentet beklagar kommissionens tolkning att instrumentet på grundval av denna formulering endast bör användas som en sista utväg. Parlamentet erinrar med stor oro om att de andra åtgärder som finns till hands inte har utnyttjats systematiskt i det förflutna. Parlamentet noterar med oro att övervakningen av rättsstatsprincipen inom kommissionen är uppdelad mellan olika tjänster, vilket ibland resulterar i inkonsekventa, icke transparenta och försenade åtgärder. Parlamentet beklagar kommissionens uppenbara avsikt att ytterligare dela upp ansvaret, eftersom olika enheter inom dess generaldirektorat för budget ska ansvara för bedömningen och övervakningen av villkorlighetsförordningen och de föreslagna nationella och regionala partnerskapsplanerna inom ramen för den nya fleråriga budgetramen. Parlamentet kritiserar det faktum att denna ansvarsfördelning leder till komplexa samordningsstrukturer och medför risker för tillämpningen av villkorlighetsförordningen.

28. Europaparlamentet anser att det är oklart hur villkorlighetsförordningen i praktiken samverkar med andra instrument från verktygslådan för rättsstatsprincipen, särskilt det horisontellt nödvändiga villkoret om efterlevnad av stadgan enligt förordningen om gemensamma bestämmelser och de rättsstatsrelaterade superdelmålen inom ramen för RRF. Parlamentet noterar med oro att revisionsrätten inte alltid hade kunnat kontrollera skälen till kommissionens val av ett rättsstatsinstrument framför ett annat. Parlamentet är oroat över att denna brist på transparens undergräver förtroendet för en opartisk tillämpning av villkorlighetsförordningen. Parlamentet beklagar att kommissionen i december 2023 bedömde att Ungern hade uppfyllt det övergripande nödvändiga villkoret för rättsväsendets oberoende, samtidigt som de åtgärder som infördes enligt villkorlighetsförordningen bibehölls. Parlamentet understryker att

denna brist på konsekvens hämmar den demokratiska kontrollen av instrumentens tillämpning. Parlamentet påminner om att det i mars 2024 vidtog rättsliga åtgärder mot kommissionen vid Europeiska unionens domstol för att pröva lagenligheten i detta kommissionsbeslut och för att få rättslig klarhet i tillämpningen av rättsstatsmekanismerna, och om att domstolens dom ännu inte har fallit.

29. Europaparlamentet betonar vikten av att upprätthålla och ytterligare stärka synergierna mellan de olika rättsstatsinstrumenten. Parlamentet betonar att de åtgärder relaterade till rättsstatsprincipen som krävs för utbetalning av EU-medel, enligt de relevanta beslut som fattats i enlighet med förordningen om gemensamma bestämmelser, RRF-förordningen och villkorlighetsförordningen, måste behandlas som ett enda integrerat paket, och att inga utbetalningar bör göras även om det görs framsteg på ett eller flera områden, om brister kvarstår på ett annat. Parlamentet insisterar på att eventuella bakslag i förhållande till den situation som utlöste dessa åtgärder också bör beaktas.

30. Europaparlamentet varnar för att omfördelning eller förflyttning av frysta anslag till andra program eller mål skulle signalera till regeringar som inte agerar i enlighet med EU:s värden och sina skyldigheter att skydda EU:s ekonomiska intressen att förluster kan återvinnas på annat håll. Parlamentet anser att villkorlighetsförordningens anda utesluter sådana överföringar och uppmanar därför bestämt kommissionen att avvisa alla ansökningar om överföring till andra program eller prioriteringar inom samma program som skulle leda till ett kringgående av åtgärderna enligt villkorlighetsförordningen. Parlamentet begär att kommissionen överlämnar den fullständiga texten till varje sådan begäran om överföring till parlamentet så att demokratisk granskning kan föregå, inte följa efter kommissionens beslut. Parlamentet anser att medel som hålls inne i enlighet med villkorlighetsförordningen eller på grund av att övergripande nödvändiga villkor inte är uppfyllda inte bör kunna bli föremål för programändringar eller överföringar.

Demokratisk granskning och transparens

31. Europaparlamentet konstaterar att villkorlighetsförordningen ger rådet – med kvalificerad majoritet – befogenhet att ändra kommissionens förslag innan åtgärder antas, medan parlamentets roll är begränsad till information i efterhand, vilket innebär att en del av EU:s budgetmyndighet och ansvarsfrihetsbeviljande myndighet berövas ett meningsfullt inflytande i beslut som är avgörande för skyddet av EU:s budget. Parlamentet noterar att rådet i det enda fall som det var tvunget att besluta om valde att ändra kommissionens

förslag genom att sänka de belopp som ska hållas inne, utan någon motivering.

32. Europaparlamentet betonar att en Eurobarometerundersökning från våren 2025 visar på ett överväldigande offentligt stöd för att koppla tillhandahållandet av EU-medel till efterlevnad av rättsstatsprincipen och demokratiska principer, där 85 % av EU-medborgarna stöder denna strategi. Parlamentet understryker att i egenskap av direkt företrädare för EU-medborgarna måste parlamentets ledamöter respektera detta tydliga krav och kraftfullt försvara villkorlighetsmekanismen som ett väsentligt verktyg för att skydda EU:s budget och de värden som fastställs i artikel 2 i EU-fördraget.

33. Europaparlamentet upprepar att det tar sin granskningsroll när det gäller genomförandet av villkorlighetsförordningen på stort allvar. Parlamentet erkänner att kommissionen har fullgjort sin rättsliga skyldighet att omedelbart informera parlamentet om alla åtgärder som föreslås, antas eller upphävs. Parlamentet beklagar att kommissionen endast tillhandahöll minst möjliga information, utan viktiga detaljer, och inte delade den fullständiga dokumentationen trots att parlamentet begärde detta. Parlamentet betonar att ett snabbt, omfattande och proaktivt informationsutbyte är avgörande för att det effektivt ska kunna utöva sitt budget- och tillsynsansvar och för att medborgarna ska behålla tilltron till EU-institutionerna och EU:s trovärdighet i stort.

34. Europaparlamentet beklagar dessutom att parlamentet inte har tillgång till det fullständiga innehållet i skriftliga anmälningar och utbyten mellan kommissionens avdelningar och medlemsstaten i fråga. Parlamentet betonar att undanhållandet av sådana underlag undergräver parlamentets fördragsbaserade budgetkontrollbefogenheter enligt artikel 14.1 i EU-fördraget och artikel 319 i EUF-fördraget. Parlamentet beklagar dessutom att man vid upprepade tillfällen var tvungen att använda sig av skrivelser eller resolutioner för att få grundläggande information om förfaranden från kommissionen och att många handlingar först överlämnades efter avsevärda förseningar.

35. Europaparlamentet noterar slutförandet av förhandlingarna om översynen av ramavtalet mellan parlamentet och kommissionen och konstaterar att kommissionen i detta förbinder sig att stärka det interinstitutionella samarbetet i budgetfrågor ytterligare. Parlamentet påminner om att det bör vara jämställt med rådet i alla frågor som rör informationsutbyte. Parlamentet insisterar på att få systematisk, snabb, strukturerad och säker tillgång till all information och dokumentation som det och dess utskott behöver för att fullgöra sin granskningsroll, inbegripet den skriftliga anmälan till den medlemsstat som påverkas av ett eventuellt innehållande av medel, eventuella begäranden om ytterligare information, korrespondensen mellan kommissionens avdelningar och den

berörda medlemsstaten samt de rapporter som tillhandahålls enligt artikel 5.2 i villkorlighetsförordningen.

36. Europaparlamentet uppmanar eftertryckligen kommissionen att komma överens om en säker kommunikationskanal för att säkerställa att relevanta parlamentsinstanser får tillgång till sådan information, samtidigt som dess konfidentialitet skyddas.

37. Europaparlamentet beklagar att den information som kommissionen offentliggjort om sina slutsatser i särskilda fall enligt villkorlighetsförordningen inte inbegriper de konkreta överträdelser av rättsstatsprincipen som upptäckts, riskanalysmetoden och proportionalitetsbedömningen. Parlamentet noterar att denna brist på information har utnyttjats av extremister för att sprida desinformation om EU:s motiv och förfaranden, och varnar för att detta kan hända igen i framtiden.

38. Europaparlamentet framhåller betydelsen av att garantera adekvat EU-finansiering till civilsamhällesorganisationer som är aktiva på detta område, eftersom de spelar en avgörande roll för att slå vakt om rättsstaten, demokratin och de grundläggande rättigheterna.

Skydd av slutliga mottagare och bidragsmottagare

39. Europaparlamentet betonar att det behövs en robust strategi för att säkerställa att slutmottagare och bidragsmottagare inte straffas på grund av att EU-medel för deras regering har hållits inne till följd av överträdelser av rättsstatsprincipen. Parlamentet förväntar sig att kommissionen analyserar de eventuella konsekvenserna för slutmottagarna eller bidragsmottagarna när den föreslår åtgärder. Parlamentet betonar att denna princip står i centrum för en smartare villkorlighetsstrategi. Parlamentet påminner särskilt om skyldigheten för de medlemsstater som är föremål för åtgärder enligt villkorlighetsförordningen att fortsätta att fullgöra alla åtaganden gentemot slutmottagare och bidragsmottagare.

40. Europaparlamentet beklagar att dessa bestämmelser i praktiken inte verkställts i tillräcklig utsträckning och att de planerade skyddsåtgärderna för slutmottagare och bidragsmottagare till stor del är teoretiska, eftersom förfarandena för direktstöd eller omdirigering av medel är besvärliga och kommunikationen med de befintligs och potentiella slutmottagarna och bidragsmottagarna är sporadisk. Parlamentet framhåller att mer behöver göras på EU-nivå för att förbättra skyddet av slutmottagarnas och bidragsmottagarnas legitima intressen, däribland lokala och regionala myndigheter och andra berörda parter, och säkerställa deras tillgång till EU-finansiering, eftersom de inte bör straffas för överträdelser som begås av centrala regeringar.

41. Europaparlamentet konstaterar med oro att kleptokratiska oligarkiska strukturer i vissa medlemsstater systematiskt tar över strategiskt viktiga sektorer såsom medie-, telekommunikations-, bank-, detaljhandels-, jordbruks-, livsmedels-, hälso- och sjukvårds-, läkemedels-, bygg-, turism- och tekniksektorerna, vilket kan utgöra en risk för skyddet av EU:s budget, till exempel när sådana strukturer ansöker om EU-medel. Parlamentet understryker vikten av att garantera lika möjligheter för alla sökande att få tillgång till både EU-finansiering och opartiska och effektiva klagomålsmekanismer.

42. Europaparlamentet betonar att hot och repressalier mot visselblåsare och undersökande journalister i vissa länder bidrar till systeminbyggda korruptionsrisker. Parlamentet uppmanar kommissionen att behandla sådana repressalier som försvårande omständigheter när den bedömer budgetrisker inom ramen för villkorlighetsförordningen.

43. Europaparlamentet framhåller betydelsen av att systematiskt integrera europeiska och internationella standarder för och rekommendationer om förebyggande och bekämpande av penningtvätt i de bedömningar som görs inom ramen för villkorlighetsförordningen. Parlamentet uppmanar kommissionen att utarbeta tydliga riskindikatorer för bekämpning av penningtvätt för projekt som finansieras ur EU-budgeten och stärka informationsutbytet med nationella finansunderrättelseenheter.

Lärdomar och rekommendationer för framtida förbättringar

44. Europaparlamentet anser, på grundval av den begränsade erfarenheten, att villkorlighetsordningen generellt sett har varit ett effektivt verktyg för att skydda EU:s ekonomiska intressen mot risker till följd av överträdelser av rättsstatsprincipen eller allvarliga risker för sådana. Parlamentet insisterar på att systemet måste tillämpas på hela EU:s budget, inklusive prestationsbaserade instrument, så att ingen EU-utgift undgår effektiv granskning av rättsstatsprincipen. Parlamentet uppmanar kommissionen att se till att villkorlighetsförordningen tillämpas konsekvent på EU:s budget, oavsett finansieringsmodell.

45. Europaparlamentet understryker att en del aspekter när det gäller tillämpningen av villkorlighetsförordningen bör förbättras i syfte att öka dess effektivitet och transparens samt dess samordning och samstämmighet med andra instrument i verktygslådan för rättsstatsprincipen, i synnerhet instrument för förhandsreglering och vid behov deras kombinerade tillämpning.

46. Europaparlamentet uppmanar kommissionen att snarast se över 2022 års riktlinjer för att mer direkt hantera risken för avledning eller omfördelning av medel, offentliggöra en stegvis metod som

visar hur proportionaliteten beräknas, definiera en ”tillräckligt direkt koppling” mellan en överträdelse av rättsstatsprincipen och en budgetrisk, kräva tydligare kopplingar mellan överträdelser och antagna åtgärder, bland annat genom mer exakta standarder för dessa överträdelser, och tillhandahålla tydliga lösningar och praktiska steg för hur man i förekommande fall ska hantera bakslag i samband med de överträdelser som identifierats. Parlamentet kräver i detta sammanhang ett tidigare och mer transparent samarbete med berörda parter för att förhindra förseningar.

47. Europaparlamentet betonar att kommissionen bör dokumentera kopplingen mellan överträdelser och antagna åtgärder för varje ärende och tillsammans med varje beslut offentliggöra en kortfattad förklaring av hur kriteriet en ”tillräckligt direkt koppling” har uppfyllts, med hjälp av de indikatorer som anges i de reviderade riktlinjerna.

48. Europaparlamentet uppmanar i detta sammanhang kommissionen att se över sin tolkning av villkorlighetsförordningen som en sista utväg och att generellt sett vara mer proaktiv i sin användning av verktygslådan för rättsstatsprincipen när så är motiverat, inbegripet tillämpningen av artikel 6.4, samtidigt som proportionalitetsprincipen respekteras. Parlamentet beklagar att kommissionens meddelandet om den nya fleråriga budgetramen verkar bekräfta strategin att använda villkorlighetsförordningen som en ”sista försvarslinje”.

49. Europaparlamentet begär att kommissionen i sin proportionalitetsbedömning systematiskt beaktar de negativa konsekvenserna för potentiella slutmottagare och bidragsmottagare, särskilt för mindre bidragsmottagare, såsom universitet, små och medelstora företag och organisationer i det civila samhället, och att beakta denna analys i det ärende som kommissionen överlämnar till parlamentet enligt artikel 8 i villkorlighetsförordningen.

50. Europaparlamentet uppmanar kommissionen att se över hur den på ett effektivt sätt kan fullgöra sin skyldighet att skydda slutmottagarnas och bidragsmottagarnas legitima ekonomiska intressen, särskilt de som drabbas av konsekvenserna av brister gällande rättsstatsprincipen, bland annat genom att se till att de relevanta bestämmelserna i villkorlighetsförordningen efterlevs när det gäller medlemsstaternas betalningsskyldigheter och deras skyldighet att använda medlen på ett icke diskriminerande sätt. Parlamentet betonar att alla åtgärder som vidtas för att säkerställa att legitima slutmottagare och bidragsmottagare kan fortsätta att få tillgång till EU-finansiering inte bör försvaga tillämpningen av villkorlighetsförordningen. Parlamentet förväntar sig att till fullo involveras i denna process.

51. Europaparlamentet uppmanar kommissionen att göra systematiska korshänvisningar mellan överträdelseförfaranden och åtgärder som antagits i enlighet med artikel 6 i budgetförordningen och pågående granskningar av villkor, så att medlemsstaterna inte kan utnyttja processuella silon och så att EU:s ekonomiska intressen skyddas, oavsett vilket rättsligt instrument som används.

52. Europaparlamentet anser att korrigerande åtgärder bör åtföljas av skyddsåtgärder för att i förekommande fall förhindra att liknande situationer eller ytterligare bakslag uppstår i framtiden. Parlamentet kräver att en mer stabil övervaknings- och rapporteringsram införs, vid behov även en mekanism för strukturerade och systematiska offentliga samråd med icke-statliga berörda parter, särskilt när det gäller genomförandestatusen för korrigerande åtgärder i medlemsstater som omfattas av förfaranden inom ramen för den generella villkorlighetsordningen.

53. Europaparlamentet förväntar sig att kommissionen vidtar konkreta åtgärder för att stärka kopplingarna mellan rekommendationerna i sina årliga rapporter om rättsstatsprincipen och det finansiella stödet från EU:s budget, i enlighet med vad som anges i 2024 års uppdragsbeskrivning till kommissionsledamöterna med ansvar för budget och rättsstatsprincipen. Parlamentet beklagar bristen på detaljer om hur denna koppling görs i den årliga rapporten om rättsstatsprincipen 2025 och särskilt i dess rekommendationer. Parlamentet uppmanar kommissionen att omsätta de landsspecifika rekommendationerna i sina årliga rapporter om rättsstatsprincipen i konkreta delmål som systematiskt ska följas av medlemsstaterna och, i förekommande fall, tjäna som underlag för att motivera aktiveringen av villkorlighetsförordningen.

54. Europaparlamentet uppmanar kommissionen att vidareutveckla kopplingen mellan förebyggande och reaktiva instrument och att, på grundval av slutsatserna i den årliga rapporten om rättsstatsprincipen, snabbt och på ett samordnat sätt inleda överträdelseförfaranden. Parlamentet uppmanar kommissionen att i den årliga rapporten om rättsstatsprincipen utvärdera och rapportera om de potentiella risker för EU:s budget som brister i rättsstatssystemen utgör.

55. Europaparlamentet betonar att den årliga rapporten om rättsstatsprincipen för närvarande är uppbyggd kring fyra pelare, nämligen domstolsväsendet, ramen för korruptionsbekämpning, mediernas mångfald och andra institutionella frågor som rör kontroller och motvikter. Parlamentet välkomnar att en dimension av den inre marknaden, efter parlamentets återkommande krav, har inkluderats i 2025 års rapport om rättsstatsprincipen för att behandla olika allvarliga och systemrelaterade överträdelser av rättsstatsprincipen som påverkar företag och arbetstagare i flera medlemsstater. Parlamentet betonar att ett fungerande

domstolsväsende, en stark ram för korruptionsbekämpning, mediernas mångfald, adekvata kontrollmekanismer och en fungerande inre marknad är intimt förknippade med rättsstatsprincipen. Parlamentet upprepar sin ståndpunkt att den årliga rapporten om rättsstatsprincipen bör täcka alla värden i artikel 2 i EU-fördraget, eftersom dessa bör betraktas tillsammans som en uppsättning värden.

56. Europaparlamentet konstaterar att systematiska överträdelser av rättsstatsprincipen, som identifierats inom ramen för den årliga rapporten om rättsstatsprincipen och som har en tillräckligt direkt koppling till skyddet av EU:s budget, bör leda till att villkorlighetsmekanismen aktiveras, särskilt när överträdelserna gäller rättssystemets funktion och i fall som rör överträdelser av bestämmelser, manipulation eller favorisering i anbudsinfordringar och ansökningar som involverar EU-finansiering, samt administrativa trakasserier som strider mot likabehandlingen av lokala och regionala myndigheter, företag eller andra slutmottagare och bidragsmottagare och deras tillgång till EU-medel. Parlamentet uppmanar kommissionen att säkerställa att alla berörda parter fritt kan ge information om sådana överträdelser och därmed stärka transparensen och ansvarsskyldigheten.

57. Europaparlamentet insisterar på att kommissionen bör motivera sina beslut att inte föreslå åtgärder enligt villkorlighetsförordningen om landsspecifika rekommendationer med kopplingar till EU:s budget inte har åtgärdats under lång tid.

58. Europaparlamentet anser att det interinstitutionella avtalet om budgetdisciplin[22] bör innehålla en särskild bilaga om samarbete om villkorlighetsordningen. Parlamentet anser i detta sammanhang att en regelbunden dialog mellan de tre institutionerna om det aktuella läget när det gäller skyddet av EU:s budget, med avseende på rättsstatsprincipen, skulle vara ett effektivt sätt att förbättra samordningen av verktygslådan för rättsstatsprincipen. Parlamentet anser att parlamentet bör tilldelas en formell rådgivande roll innan kommissionen översänder förslag enligt artikel 6.1 i villkorlighetsförordningen.

59. Europaparlamentet insisterar på att dess kontrollbefogenheter ska skyddas genom att det ges befogenhet att övervaka att villkorsordningen tillämpas på ett konsekvent sätt, så att politisk instrumentalisering eller bristande transparens förhindras. Parlamentet uppmanar kommissionen att översända en konsoliderad

---

22 Det interinstitutionella avtalet av den 16 december 2020 mellan Europaparlamentet, Europeiska unionens råd och Europeiska kommissionen om budgetdisciplin, samarbete i budgetfrågor och sund ekonomisk förvaltning samt om nya egna medel, inbegripet en färdplan för införandet av nya egna medel (EUT L 433 I, 22.12.2020, s. 28, ELI: http://data.europa.eu/eli/agree_interinstit/2020/1222/oj).

årlig inventering av alla villkorsrelaterade beslut till parlamentet inom ramen för det årliga budgetförfarandet.

60. Europaparlamentet efterlyser en kvartalsvis strukturerad dialog mellan de ansvariga kommissionsledamöterna och parlamentets ansvariga utskott för att garantera informationsflöden i realtid och stärka den demokratiska tillsynen.

61. Europaparlamentet uppmanar rådet att hålla processen faktabaserad och objektiv och att hålla sig så nära kommissionens förslag som möjligt. Parlamentet uppmanar dessutom rådet att inte omvandla processen som leder till antagandet av åtgärder till ett förhandlingskort.

62. Europaparlamentet understryker att tydlig och proaktiv kommunikation är avgörande för att stärka förtroendet för EU-institutionerna och motverka populistiska narrativ. Parlamentet påminner om att villkorlighetsförordningen ålägger kommissionen att tillhandahålla information och vägledning till slutmottagare och bidragsmottagare via en webbplats eller internetportal, tillsammans med lämpliga verktyg för att göra det möjligt för slutmottagare eller bidragsmottagare att informera kommissionen om eventuella överträdelser av dessa skyldigheter som direkt påverkar dem. Parlamentet betonar att webbplatsen eller portalen också skulle göra det möjligt för medborgare, slutmottagare och bidragsmottagare samt ekonomiska aktörer att hitta alla relevanta beslut och bedömningar inom ramen för villkorlighetsmekanismen och följa hela livscykeln för villkorlighetsärenden, från anmälan till slutligt upphävande av åtgärder, i syfte att öka transparensen och förhindra felaktig information.

63. Europaparlamentet uppmanar i detta avseende kommissionen att offentliggöra faktablad för varje framtida åtgärd inom ramen för villkorlighetsförordningen, med en beskrivning av typen och bedömningen av överträdelser, vägledande interna tidsfrister för varje förfarandefas, inverkan på EU:s budget, inbegripet innehållna belopp, och, i förekommande fall, proportionaliteten i dess föreslagna åtgärder, eftersom tydlig och tillgänglig information är avgörande för att motverka desinformation och för att visa medborgarna att EU agerar konsekvent och rättvist när man behandlar överträdelser av rättsstatsprincipen. Parlamentet uppmanar kommissionen att se till att relevant information sprids till berörda slutmottagare och bidragsmottagare och till allmänheten, varvid efterlevnaden av sekretessregler och dataskydd ska säkerställas. Parlamentet uppmanar dessutom kommissionen att aktivt motverka desinformation i samband med tillämpningen av förordningen.

64. Europaparlamentet anser att villkorlighetsförordningen i första hand är utformad för att skydda EU:s budget från risker till följd av

överträdelser av rättsstatsprincipen, men att det finns fördelar med att undersöka sätt att stärka skyddet av EU:s budget mot överträdelser av andra värden som fastställs i artikel 2 i EU-fördraget. Parlamentet påminner om att EU:s budget inte är neutral i fråga om kränkningar av demokrati, jämlikhet och grundläggande rättigheter, vilket kan få påtagliga ekonomiska konsekvenser. Parlamentet anser att artikel 6 i budgetförordningen utgör den rättsliga grunden för åtgärder vid sådana kränkningar. Parlamentet uppmanar kommissionen att bedöma möjligheten att utvidga tillämpningen av villkorlighetsinstrument i fall där allvarliga och systematiska överträdelser av andra värden i artikel 2 i EU-fördraget påverkar EU:s budget.

65. Europaparlamentet uppmanar med kraft kommissionen att åtgärda fragmenteringen av ansvaret för åtgärder avseende övervakning och efterlevnad av rättsstatsprincipen inom sina avdelningar och de därmed sammanhängande riskerna, genom att slå samman befogenheterna och ansvarsområdena för rättsstatsfrågor till en mer transparent och effektiv struktur för att säkerställa samstämdhet, konsekvens, transparens och ett verkställande som sker i tid samt förbättrad kommunikation med parlamentet och medlemsstaterna.

66. Europaparlamentet uppmanar kommissionen att stärka sin utredningskapacitet genom att inrätta en stående förteckning över sakkunniga som kan bedöma komplexa överträdelser av rättsstatsprincipen och därigenom säkerställa snabbare och tekniskt robusta beslut, samt att utveckla ett it-system som gör det möjligt att upptäcka mönster eller likheter i mottagna rapporter.

67. Europaparlamentet uppmuntrar kommissionen att anta en mer proaktiv strategi för hantering av klagomål och att se till att klagomålsförfarandena enligt villkorlighetsförordningen ger tillräckligt skydd för visselblåsare, särskilt de som befinner sig i utsatta situationer och för vilka visselblåsning innebär stora risker, i syfte att uppmuntra anmälningar.

68. Europaparlamentet uppmanar kommissionen att inrätta en permanent samordningsram som involverar alla relevanta EU-organ för att säkerställa tidig upptäckt och effektiv utredning av bedrägerier, penningtvätt och korruption som riktar sig mot unionens ekonomiska intressen. Parlamentet begär att få regelbundna rapporter om dessa åtgärder.

69. Europaparlamentet uppmanar medlemsstaterna att säkerställa respekten för rättsstatsprincipen och snabbt åtgärda alla konstaterade överträdelser, i syfte att skydda EU:s ekonomiska intressen och förebygga vidtagandet av åtgärder enligt villkorlighetsförordningen. Parlamentet kräver dessutom att tillräckliga resurser tilldelas de nationella myndigheterna, vars

arbete är avgörande för att säkerställa att rättsstatsprincipen upprätthålls.

70. Europaparlamentet uppmanar revisionsrätten att utarbeta en särskild rapport med en bedömning av villkorlighetsförordningens kostnadseffektivitet, bland annat när det gäller den administrativa bördan, avskräckande effekter och skyddet av slutmottagare och bidragsmottagare.

Villkorlighetsförordningen och nästa fleråriga budgetram

71. Europaparlamentet noterar de aspekter som rör rättsstatsprincipen i kommissionens förslag till flerårig budgetram för 2028–2034, särskilt införandet av övergripande villkor om respekt för rättsstatsprincipen och stadgan i kommissionens förslag till nationella och regionala partnerskapsplaner. Parlamentet erkänner vikten av starka skyddsåtgärder för respekten för EU:s värden under hela genomförandet av EU-medel. Parlamentet uttrycker dock oro över att kommissionens förslag fortfarande är otillräckligt eftersom det

a) varken avsevärt förenklar verktygslådan för rättsstatsprincipen eller fastställer samordningen av de olika rättsstatsinstrumenten, utan snarare inför överlappningar och motsägelser, vilket riskerar att skapa ett fragmenterat system med parallella instrument,

b) föreskriver att åtgärder ska vidtas vid överträdelser av det övergripande rättsstatsvillkoret genom ett genomförandebeslut av rådet, utan någon beslutsfattande roll för parlamentet i förfarandet,

c) kan leda till att rådets genomförandebeslut används för den koppling som föreskrivs mellan villkorligheten rörande rättsstaten och villkorligheten rörande stadgan, vilket gör det svårare att tillämpa den senare,

d) inte kräver en tillräckligt direkt koppling mellan en överträdelse av rättsstatsprincipen och skyddet av EU:s budget, såsom är fallet med villkorlighetsmekanismen, vilket kan innebära ett åsidosättande av rättssäkerheten,

e) tydligt visar att kommissionen fortsätter att betrakta villkorlighetsmekanismen som en sista utväg.

72. Europaparlamentet beklagar överlappningarna med den villkorlighetsmekanism som infördes genom kommissionens förslag om den fleråriga budgetramen för 2028–2034. Parlamentet efterlyser en enhetlig, konsekvent och övergripande ram för alla EU:s finansieringsprogram inom villkorlighetsförordningen, med både nödvändiga villkor som måste uppfyllas för att få tillgång till EU-finansiering och åtgärder för att frysa eller hålla inne medel när relevanta villkor inte längre är uppfyllda. Parlamentet begär att

kommissionen konsoliderar alla rättsstatliga verktyg inom en enda ram som tillhandahåller tydliga, objektiva och transparenta kriterier för tillämpning och som klargör hur den kommer att säkerställa samordningen av dessa verktyg. Parlamentet insisterar på att kommissionen, om en sådan konsolidering inte säkerställs inom den nuvarande rättsliga ramen eller genom förhandlingarna om nästa fleråriga budgetram, bör föreslå ändringar av villkorlighetsförordningen som också skulle ge parlamentet och rådet samma betydelse i genomförandet av lagstiftningen.

73. Europaparlamentet konstaterar att kommissionen, inom ramen för de nationella och regionala partnerskapsplanerna, föreslår en möjlighet att på nytt göra finansiering tillgänglig för program med direkt eller indirekt förvaltning som har dragits tillbaka på grund av brist på korrigerande åtgärder till följd av en konstaterad överträdelse av rättsstatsprincipen enligt villkorlighetsförordningen. Parlamentet kräver ett klargörande av hur sådana tillbakadragna belopp skulle kunna kanaliseras till andra program. Parlamentet insisterar på att beslutet att använda tillbakadragna medel är en befogenhet som tilldelas budgetmyndigheten inom ramen för det årliga budgetförfarandet och att det inte bör vara upp till kommissionen att besluta om detta.

74. Europaparlamentet betonar att alla beslut om att helt eller delvis hålla inne EU-finansiering måste baseras på tydliga, objektiva och transparenta kriterier och förfaranden, i stället för ogenomskinliga förhandlingar och köpslående. Parlamentet kräver att EU-medel hålls inne när grundläggande krav inte är uppfyllda och att frysta medel frigörs till de berörda medlemsstaterna först när de fullt ut har genomfört meningsfulla reformer och på ett kontrollerbart sätt visat att rättsstatsprincipen efterlevs i praktiken.

75. Europaparlamentet uttrycker allvarlig oro över att ingen ansvarig institution eller ansvarigt organ, i enlighet med kommissionens förslag, kommer att förväntas kontrollera de underliggande kostnaderna för åtgärder inom ramen för de nationella och regionala partnerskapsplanerna, och att finansiering som inte är kopplad till faktiska kostnader skulle bli den primära metoden för budgetgenomförande. Parlamentet varnar för att denna strategi allvarligt kommer att hindra möjligheten för kommissionen att fastställa eller mäta de ekonomiska konsekvenserna av överträdelser av rättsstatsprincipen. Parlamentet varnar vidare för att detta skulle undergräva den fördragsbaserade demokratiska kontroll som utförs av parlamentet i egenskap av en gren av budgetmyndigheten och ansvarsfrihetsbeviljande myndighet liksom revisionsrättens viktiga roll. Parlamentet anser att kostnadseffektiviteten, spårbarheten och transparensen i de finansiella flödena, från betalningarna till slutmottagarna, däribland underleverantörer, måste garanteras genom ett interoperabelt it-system, eftersom detta är det enda sättet att fastställa och kvantifiera budgetkonsekvenserna av överträdelser

av rättsstatsprincipen. Parlamentet betonar att kommissionen måste säkra större noggrannhet och precision i den information som ska delas med parlamentet.

°

° °

76. Europaparlamentet uppdrar åt talmannen att översända denna resolution till rådet, kommissionen, Europeiska revisionsrätten, Europeiska unionens domstol samt medlemsstaternas regeringar och parlament.